

Entwicklungsgeschichte der Erde, eveneens in genoemd artikel vermeld, wordt niet meer onder de naam Brockhaus uitgegeven, maar door Verlag Werner Dausien, Hanau/M., D.D.R. De nieuwe, herziene uitgave van 1971 is in twee banden uitgevoerd, die samen f 41,50 kosten.

Uit België kregen we bericht, dat de in het maartnummer genoemde gekleurde **geologische kaart 1 : 500.000** niet f 10.— kost, maar 90 B Fr., en besteld kan worden bij : Atlas van België, Godshuizenstraat 28, 9110-St Amandsberg, België.

Van de **Prodrome d' une description géologique de la Belgique** van P. Fourmarier schijnt in 1971 een herdruk gekomen te zijn. Prijs circa f 100.—.

Regionale Geologie

Wie zich degelijk wil voorbereiden op een geologische vakantie en tijdens de reis regionale gegevens bij de hand wil hebben, doet er goed aan, zich een regionale geologische gids aan te schaffen. Zulke gidsen zijn over talloze gebieden voorhanden. Een bezoek aan een bibliotheek van één der geologische instituten zal u zeker op de hoogte brengen van wat er zoal over het gezochte gebied geschreven is. Hier zullen we een greep doen uit de nu verkrijgbare, althans vrij recent verschenen, regionale literatuur.

Nederland

Prof. F.J. Faber - Geologie van Nederland, Gorinchem 1947 - '60. 4 delen. Zeer grondig.

Prof. F.J. Faber - Zo ontstond Nederland, Uitgave Servire, Den Haag, 1971, 3e druk, 114 pagina's, f 7,95.

De beknopte, maar zeer leerbare geschiedenis van ons land, waarin vele nieuwe gegevens verwerkt zijn.

Vanzelfsprekend eisen het Tertiair en Kwartair een groot deel van het historisch verslag over ons geologisch jonge land op. Maar ook de oudere perioden hebben belangrijke afzettingen opgeleverd - en daar is het laatste woord nog niet over gezegd.

Prof. J.I.S. Zonneveld - Tussen de bergen en de zee.

De geologische geschiedenis der Lage Landen

H. Krul - Stenen zoeken, Thieme, Zutphen, 3e druk, f 13,50, 176 pag. Veel foto's en tekeningen. Voor zwervers met belangstelling voor geologie, die doorgaans ook verzamelen. De auteur beschrijft voornamelijk het grensland in het oosten. Hij geeft een uiteenzetting over de geologie aldaar en beschrijft de plaatsen waar wat te vinden is, vaak helaas: te vinden was. Het boek is vlot geschreven, met verwijzing naar de gespecialiseerde literatuur. Aangezien in het gekozen gebied voornamelijk afzettingsgesteenten voorkomen, vormen sedimenten en de daarin gevonden fossielen het hoofdmotief.

H. Krul - Geologische Zwerftochten, uitg. Thieme, Zutphen, 1969, f 12,50. Beschrijving van allerlei geologisch interessante plaatsen in Oost-Nederland, maar vooral in aangrenzend West-Duitsland b.v. Haddorf, Sleswijk-Holstein (zwerfstenen), Bentheim, Ibbenbüren (steenkool), Teutoburgerwoud, Rammelsberg (Harz). Geeft een indruk wat er zoal voorkomt en hoe het ontstaan is, in eenvoudige taal maar met kennis van zaken. Met als wijsheid, dat niet alleen het zoeken en vinden van stenen zaligmakend is, maar dat het opsporen en waarnemen van geologische fenomenen zeker zoveel voldoening geeft.

Duitsland en Oostenrijk

Sammlung Geologischer Führer, uitg. Gebr. Borntraeger, Berlin, Stuttgart. In deze serie verschenen talrijke delen, waarvan het gehalte vaak hoog is, al blijken soms in diverse streken veel vindplaatsen verouderd te zijn.

Engeland

British Regional Geology. Een serie van 18 beknopte reisgidsen voor de landstreken, die samen Groot-Brittannië bestrijken. Afzonderlijk verkrijgbaar o.a. bij Museum of Practical Geology, Exhibition Road, South Kensington, London S W 7. Prijs ongeveer f 5.—.

Frankrijk

Guides géologiques régionaux, uitg. Masson & Cie, Parijs. Een nieuwe serie goede gidsen over interessante franse gebieden, niet steeds even overzichtelijk, maar aangezien er maar heel weinig recente literatuur - voor amateurs aantrekkelijk - bestond, een enorme aanwinst. Ze kosten pl.min. f 28.—. De volgende delen zijn verschenen: Bassin de Paris, Ch. Pomerol en L. Feugueur, 1968, Alpes (Savoie et Dauphiné), J. Debelmas, 1970, Provence, C.Gouvernet, G.Guiou en C.Rousset, 1971, Massif Central (Limousin, Auvergne, Velay), J.M.Peterlongo, 1972,

Bourgogne - Morvan, P. Rat, 1972.

Zwitserland

Geologischer Führer der Schweiz, uitg. B. Wepf & Cie, Basel. Deze zijn geologisch gezien zeer goed.

Een boek over de mineralen van Zwitserland : M. Weibel - A guide to the Minerals of Switzerland, Interscience Publishers, London, New York, Sydney (John Wiley & Sons).

J.S. - v. B

ONS OPENBAAR STENENBEZIT :

COLLECTIES IN NEDERLANDSE MUSEA

Wie zijn kennis van gesteenten, mineralen en fossielen wil vergroten, wie zijn eigen stukken wil vergelijken of wie alleen maar wil genieten van het schoons dat uit de donkere aarde in het licht is gebracht, zal in een museum met geologische collectie zijn geluk gaan beproeven. Het leek me eens aardig om na te gaan, waar deze collecties zich

bevinden en of zij ook voor leken toegankelijk zijn. Het werd een - vooral telefonische - speurtocht door Nederland, waarbij de dames en heren directeuren, conservatoren en beheerders veel medewerking gaven. Enkelen stelden foto's ter beschikking, die maar een kleine indruk kunnen geven van de veelheid die er voorhanden is. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen de regionale musea, die, vooral in het oosten en zuiden des lands gelegen, zich voornamelijk hebben toegelegd op wat de

streek aan eigen geologische vondsten te bieden heeft, en de universiteits- en hogeschoolcollecties, die meer algemeen en zeer instructief van aard zijn. Beide groepen hebben hun specifieke aantrekkelijkheden. De regionale musea hebben veelal ook biologische collecties, vaak een bibliotheek met geologische werken. De geologische musea van de universiteiten en TH-Delft hebben deskundigen, die bij determinatie van problematische stukken een behulpzame hand kunnen bieden. Er zijn grote bibliotheken aan de geologische instituten verbonden, die onnoemelijk veel informatie kunnen geven. Vele instanties worden geplaagd door geldgebrek, ruimte en tijd, waardoor hun collecties niet of maar onvolledig kunnen worden tentoongesteld.

Mochten er hier belangrijke collecties uit openbaar bezit ontbreken, dan zal de redactie daarvan graag bericht ontvangen.

LEIDEN

Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie, Hooglandse Kerkgracht 17, 01710 - 31046.

Geopend van 10 - 12 en 14 - 16, alleen op werkdagen. Toegang gratis.

Vermoedelijk Nederlands grootste en meest gevarieerde geologische collectie. Het museum is nog niet zo lang op genoemd adres gevestigd en men is steeds bezig om de onderdelen op de juiste wijze tot hun recht te laten komen. Nu reeds zijn 8 van de 14 zalen gereed. Hierin zijn de objecten van de diverse geologische onderwerpen met zorg gerangschikt, zodat een harmonisch beeld van de geologie verkregen wordt. Van deze onderwerpen: mineralogie, petrologie, vulkanologie, stratigrafie en paleontologie maken bekende persoonlijke collecties deel uit. Zo is er de collectie edelstenen van Koning Willem I, de collectie-Staring (zwerfstenen), de collectie-Deinse (walvissen). Veel is uit voormalig N.O.-Indië afkomstig, veel ook uit Europa (Spanje, Italië bijvoorbeeld). Maar behalve specialismen zijn er ook systematisch ingerichte exposities van fossielen, gesteenten, mineralen, meteorieten en van algemene en economische geologie.

DELFT

Mineralogisch-geologisch Museum van de Technische Hogeschool, Mijnbouwstraat 20, 015 - 133222.

Geopend op werkdagen van 9 - 12 en 14 - 17. In de weekeinden gesloten, maar groepen kunnen een rondleiding op zaterdag aanvragen. Toegang gratis.

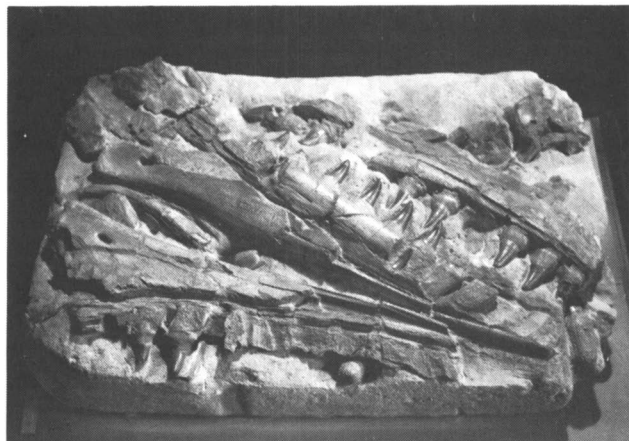
Na Leiden zeker Nederlands grootste geologie-museum. De mooie en uitgebreide collectie mineralen, fossielen, gesteenten, ertsen (hoeveel zou er nog in laden en kasten zitten?) is overzichtelijk en instructief opgesteld. In ruime zalen worden vele geologische bezienswaardigheden getoond en de belangrijke geologische processen weergegeven. De collectie fossielen is zowel naar diergroep, dus systematisch, als naar ouderdom, dus stratigrafisch, opgesteld.

HAARLEM

Teylers Museum, Spaarne 16, 023 - 320197.

Geopend: dinsdag t/m zaterdag van 10 - 17, eerste zondag van de maand van 13 - 17. Ma., overige zo. en officiële feestdagen gesloten. Toegang f 1.--, kinderen f 0,50.

Dit in 1780 gestichte museum is anders van opzet dan de hiervoor genoemde musea, die voor hun functie in het hoger onderwijs een all-round collectie bezitten.

Schedelfragment van Mosasaurus hoffmanni, uit het Maas-tricht Krijt. Collectie en foto : Teylers Museum, Haarlem.

Teyler heeft in zijn geologische afdeling vooral mooie mineralengroepen en bijzondere fossielen, die voor een groot deel al in de 18e eeuw verzameld zijn. Daar zijn vele beroemde stukken onder, die vaak in geologieboeken worden afgebeeld. Men zegt, dat de groep met antimoonkristallen die er staat de grootste ter wereld is.

Behalve de drie zalen met geologische objecten is er een uitgebreide en beroemde verzameling oude natuurwetenschappelijke instrumenten. Dan is er nog een collectie tekeningen en schilderijen. Verder is er een goede natuurwetenschappelijke bibliotheek, die op werkdagen van 2 - 5 voor ieder toegankelijk is.

AMSTERDAM

Geologisch Museum van de Universiteit van Amsterdam,

Nieuwe Prinsengracht 130, 020 - 522911, gevestigd in het Geologisch Instituut. Openingstijden: alleen 's woensdagsmiddags van 14 - 17, de toegang is gratis. Dit museum geeft als Leiden en Delft een beeld van de diverse geologische aspecten. Er zijn gesteenten waardoor algemene geologische verschijnselen worden verduidelijkt, voorzien van noodzakelijke verklaringen. Er zijn vele mineralen, waaronder edel- en halfedelstenen, ertsen, meteorieten, fossielen. Uit verscheidene landen zijn er regionale collecties, zoals mooie Jura-fossielen uit Solnhofen en de typecollectie van Permotrias-fossielen van Timor. Ook is er een deel van de collectie van der Lijn opgesteld. Geologische reliëfs en geologische kaarten zijn er vele. De bibliotheek van het Geologisch Instituut is zeer uitgebreid.

Het Instituut voor Aardwetenschappen van de Vrije Universiteit, de Boelelaan 1085 heeft een paleontologisch museum in oprichting op de 3e etage van haar gebouw. De museumzaal bevat 7 vitrines met een systematisch ingerichte collectie fossiele ongewervelde dieren, die het bekijken zeker waard zijn. Volgend jaar hoopt men met de inrichting zover klaar te zijn, dat men aan het bestaan van dit museum algemene bekendheid kan geven. Maar ook nu al kunnen geïnteresseerden een kijkje komen nemen, en wel op werkdagen tussen 9 - 17.

Graag vooraf aanmelden bij de museumassistente, 020 - 482492. De toegang is gratis;

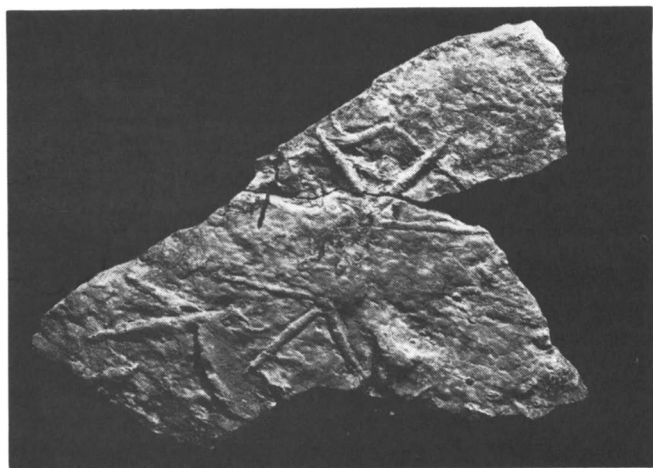
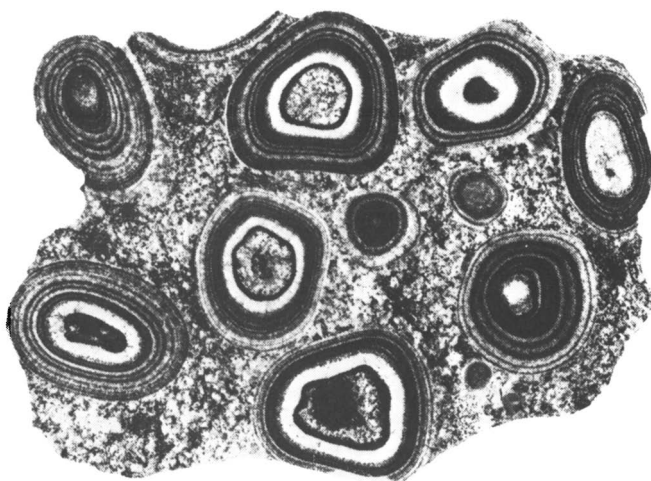
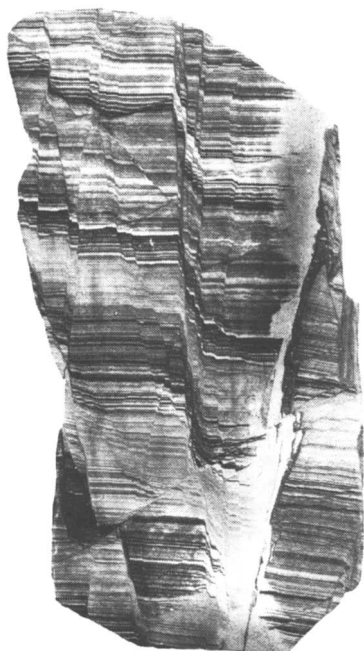

Foto 1 : Verschuivingen in zandsteen, Buffalo Gap.
Z. Dakota USA

Foto 2 : Kogelgraniet, Kangasala, Finland

Foto 3 : Afdrukken van vogelpoten (? Rallidae) Oligo-
ceen, Flüeli, Zwitserland

Foto's Geologisch Museum Universiteit van Amsterdam

Koninklijk Instituut voor de Tropen, Linnaeusstraat 2,
020 - 53152. Geopend: maandag t/m zaterdag van
10 - 17, zon- en feestdagen 12 - 17, 1 jan. en 30 april
gesloten.

Nu we het toch over Amsterdam hebben, moet de mine-
ralencollectie op de 2e verdieping van het Tropenin-
stituut genoemd worden. Deze is niet erg groot, maar wel
mooi.

UTRECHT

Het museum van het **Geologisch Instituut** te Utrecht,
Oude Gracht 320, 030 - 314241, is geopend op werk-
dagen van 9 - 12 en 14 - 17. Toegang is gratis.
Men kan zich melden bij de administratie (1e deur links).
De collectie is door ruimtegebrek in het sterk verouderde
gebouw in gangen, enkele museumzalen en een barak
in de tuin ondergebracht. Er zijn vitrines met o.a. meteorie-
ten, sedimentaire structuren, fossilisatieprocessen, fossielen
die de snelle evolutie en aanpassing van bijv. bepaalde
vertebraten op Kreta en Cyprus aantonen. Verder zijn er
nog meer vertebraten-fossielen, een collectie Nederland,
een museumzaal met algemene geologische aspecten,
kasten met gesteenten. In de barak in de tuin ligt de
mineralogische verzameling, binnenkort uitgerust met
een UV-fluorescentiekast.

HEERLEN

Geologisch Museum voor Zuid-Limburg, Akerstraat 88,
045 - 711910. Geopend op werkdagen van 9 - 12 en
14 - 17, za. en zo. gesloten. Toegang gratis.
Het belangrijkste onderdeel van dit rijksmuseum is een
prachtige collectie fossielen uit het Carboon van Zuid-
Limburg. Ook zijn er gesteenten en fossielen uit het
Krijt en Tertiair van Limburg. De geologische gesteldheid
van Zuid-Limburg is met maquettes, kaarten en profielen
verduidelijkt. Er is ook buitenlands materiaal, o.a. een
systematisch ingerichte mineralenverzameling.

MAASTRICHT

Natuurhistorisch Museum, De Bosquetplein 7, 043 - 13671.
Geopend op werkdagen van 9 - 12 en 14 - 17, zaterdags
van 9 - 12, zondags van 14 - 17. Toegang f 1.-, tot 16 jaar
f 0,50.

Er is een permanente tentoonstelling van geologische en
biologische bezienswaardigheden, die afgestemd is op
Zuid-Limburg en omgeving. Omdat een straal van 50 km
rond Maastricht als arbeidsterrein genomen is, werd be-
halve aan het Krijt ook aandacht gegeven aan het naburige
Duitse en Belgische gebied met veel oudere geologische
formaties. Ook van Interglaciaal van Tegelen (Tiglien) is
materiaal aanwezig. De geologische collectie omvat 3 zalen.
Er zijn bekende stukken bij, zoals een afgietsel van de
eerste Mosasaurus die er gevonden is (Pietersberg).
De bovenetage bevat de afdeling biologie. Ook zijn er een
vivarium, aquarium en botanische tuin, alles betrekking
hebbend op Zuid-Limburg en omgeving.

SCHOKLAND (N.O.P.)

Museum voor de IJsselmeerpolders, Middelbuurt, Schokland,
05275 - 1396. Geopend van 9 - 17, zon- en feestdagen
10 - 18, 1e kerstdag gesloten. Toegang f 0,50, kinderen
f 0,25.

Behalve archeologische vondsten, die in het voormalige
kerkje tentoongesteld worden, zijn er in de polders ook
veel zwerfstenen blootgekomen. Deze liggen in een
afzonderlijk gebouwtje, verwerkt in een algemeen-geolo-
gische tentoonstelling. Men is doende, de herkomstge-

bieden van de noordelijke zwerfstenen op te sporen, wat al tot aardige resultaten heeft geleid. Van deze 'moeder-gesteenten' zijn er vele in het museum aanwezig. Behalve vondsten uit de IJsselmeerpolders zijn ook gedeelten van de zwerfstenencollecties van der Lijn en - Boelens ge-exposeerd. Verder omvat het museumcomplex een gebouw-tje, waarin de fauna van het poldergebied en ge-bruiksvoorwerpen van de voormalige Schoklandse bevol-king worden getoond.

URK

Geologisch Reservaat P. van der Lijn. Een 5 ha groot keienveld, zoals dit bij de drooglegging van de NO-Polder vrijkwam. Hier liggen de ontelbare noordelijke zwerf-stenen, door gletschers aangevoerd, gedeeltelijk nog in de keileemblokken die door de gletschers in hun geheel werden getransporteerd. Het terrein is niet vrij toegan-kelijk. Alleen gezelschappen kunnen toestemming tot bezichtiging aanvragen en wel ten minste 14 dagen van tevoren, schriftelijk, bij het Museum op Schokland. Men bezoekt dan (gratis) het terrein onder geleide.

DENEKAMP

Museum Natura Docet, Oldenzaalsestraat 39, 05413 - 1325. Geopend: maandag t/m zaterdag van 10 - 13 en 14 - 17, zondags tot 18 uur. Toegang: f 1,50, tot 15 jaar f 0,75. Direktrice: mej. H. Bernink. Behalve een grote afdeling biologie (o.a. een enorme collectie opgezette vogels) bevat dit museum voor Oost-Overijssel en naburige gebieden een goed voorziene stenen-, fossielen-en mineralenverzameling. Deze ligt in 4 zalen uitgestald, ook is er een kamer met UV-fluores-centie. De collectie omvat vele zwerfstenen. De fossielen zijn in twee opstellingen gerangschikt: volgens biologische indeling en stratigrafisch (volgens ouderdom). De mineralencollectie is buitenlands materiaal. Bij de samenstelling van de collectie werd meer gestreefd naar een veelheid van soorten en verschijningsvormen dan naar alleen fraaie stukken.

ENSCHDE

Natuurhistorisch Museum en Vivarium, De Ruyterlaan 2 (hoofdingang), 05420 - 23409. Geopend van 10 - 12 en 14 - 17, zondags 14 - 17, op maandag gesloten, evenals op 1 jan., 1e Paas-, Pinkster- en Kerstdag. Toegang f 1.-, kinderen f 0,50. Dit museum geeft een beeld van de streek 50 km rond Enschede, dus voornamelijk Twente, maar ook Duits-land. Er is een zaal met mineralen, één met algemene geologie en één met fossielen. Er zijn veel zwerfstenen, maar ook autochtone gesteenten, verder een UV-fluores-centiekamer. Behalve aan de geologie wordt ook aan flora en fauna in het museum veel aandacht gegeven.

GRONINGEN

Gronings Natuurhistorisch Museum, Agricolastraat 9, 050 - 134737. Geopend maandag t/m vrijdag van 8.30 - 17.30, zondags gesloten. Alleen tijdens tentoonstellingen ook zaterdags van 14 - 17 geopend. Toegang f 0,50, tot 12 jaar f 0,25. De geologische afdeling van dit museum bevat zwerfstenen van Groningen en Drente, waaronder veel fossielen uit de collectie-Boelens; sediment-gesteenten, gerangschikt aan de hand van een tijdbaan; vulkanische gesteenten, met aanduiding van de plaats van herkomst in de vulkaan; kristallijne gesteenten; fluorescentiematerialen.

Op woensdagmiddagen worden determinatie-zittingen gehouden, waar kinderen, maar ook volwassenen, van harte welkom zijn als zij geholpen willen worden met het determineren van hun geologische vondsten.

AMERSFOORT

Museum Flehite, Westsingel 50, 03490 - 19987. Geopend van dinsdag t/m zaterdag van 10 - 12 en 14 - 17, op zon- en feestdagen van 14 - 17. Ma., Oud en Nieuw en Kerstdagen gesloten. Toegang f 0,50, kinderen f 0,25. Dit museum, gevestigd in een verbouwd 'muurhuis', heeft naast afdelingen voor archeologie, prehistorie en historie, een onderdeel geologie. Deze is niet van grote omvang. De vijf vitrines bevatten o.a. gesteenten uit de collectie van der Lijn.

VRIEZENVEEN

Oudheidkamer, Manitobaplein 1, 05499 - 1317. In de toekomst het gehele jaar geopend op werkdagen van 9 - 12 en 14 - 17, za. en zo. gesloten. Toegang f 0,50, tot 14 jaar f 0,25. De Oudheidkamer, ondergebracht onder het gemeentehuis, bevat veel zwerfstenen, voornamelijk fossielen uit de zand- en grindgroeven uit de omgeving: de buurtschappen Westerhaar en Bruinehaar. Er zijn o.a. Silurische sponzen, Jura-ammonieten en Krijt-zeeëgels van vuursteen. In de toekomst zal de collectie-Hosmar (veel Krijt- en Carboon-fossielen uit Zuid-Limburg) er een plaats vinden. Verder zijn er archeologische vondsten die tijdens de ruilverkave-ling van de laatste jaren gedaan zijn. Ook is er een histo-rische afdeling.

ASSEN

Provinciaal Museum van Drenthe en het Ontvangershuis, Brink 4 - 5, 05920 - 12741. De geologische collectie van dit museum, die voornamelijk zwerfstenen en fossielen omvat, is momenteel niet tentoongesteld. Men is van plan de geologische afdeling in het oude provinciehuis onder te brengen, wat nog wel een jaar in beslag zal nemen. Midden 1974 hoopt men zover te zijn.

WINTERSWIJK

Het Museum, Satinkplas, 05430 - 4661 (oud adres). Dit streekmuseum heeft momenteel geen eigen behuizing. De collecties zijn opgeslagen, men wacht op de beschik-baarstelling van een nieuwe ruimte en hoopt over 2 jaar weer te kunnen exposeren. De geologische zaken bestaan uit zwerfstenen, fossielen, resultaten van diepboringen in de streek.

J.S. - v.B.